

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
на тему «Процесуальний порядок апеляційного оскарження в
адміністративному судочинстві»
здобувача наукового ступеня доктора філософії
Кравченка Костянтина Володимировича
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Попередня експертиза дисертації Кравченка Костянтина Володимировича відбулась на фаховому семінарі, який був проведений кафедрою адміністративного та господарського права економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «21» вересня 2021 року.

Тему дисертаційної роботи було затверджено (протокол № 4 від 19 грудня 2017 року).

Науковим керівником визначено професора, професора кафедри адміністративного та господарського права, доктора юридичних наук Гаран (Стукаленко) Ольгу Володимирівну.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертація Кравченка В.В. присвячена дослідженню процесуального порядку апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві.

На сучасному експансивному етапі розвитку України одним із ключових векторів трансформації є реформування судової системи, деталізація функціонально-організаційної спрямованості і забезпечення її існування із урахуванням найкращих міжнародних зразків й стандартів та напрацювань судової практики. І, важливе місце в системі правосуддя займає апеляційне оскарження. У рішеннях Європейського суду з прав людини - апеляційний перегляд судових рішень розглядається як мінімальний стандарт оскарження, а тому, висвітлення питань процесуального порядку апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві є вкрай актуальними. Апеляційне оскарження є важливою складовою гарантії реалізації прав, свобод та законних інтересів осіб у сфері адміністративного судочинства. Оскарження судових рішень в судах апеляційної інстанції, хоча й має свої завдання, підстави для відкриття провадження, предмет доказування та процесуальну форму, однак аналіз судової практики розгляду і вирішення адміністративними судами цієї категорії справ свідчить про необхідність удосконалення не тільки окремих складових процесуального порядку перегляду судових рішень судів першої інстанції, а й цілісного підходу до здійснення адміністративного судочинства з урахуванням міжнародних стандартів в сучасних умовах. Враховуючи усе вище зазначене, можливо резюмувати, що

відсутність термінологічної чіткості і визначеності у законодавстві нашої держави зумовлюють суперечності у тлумаченні цього правового інституту, через призму практики та ускладнюють реалізацію механізму апеляційного перегляду судових рішень. Наведене вказує на актуальність та доцільність наукового дослідження даного напрямку, чим і обумовлено вибір теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, під науковим керівництвом доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного та господарського права Гаран (Стукаленко) Ольги Володимирівни.

Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в процесі виконання теми «Дослідження механізму реалізації прав і свобод людини та громадянина в публічному і приватному праві» (номер державної реєстрації 0118U001224).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягала в розробці теоретичних положень формування системної концепції апеляційного оскарження як основної форми судового контролю у адміністративному судочинстві України, вироблення пропозицій щодо удосконалення адміністративного процесуального законодавства України у контексті апеляційного оскарження та практики його застосування у відповідності до міжнародних стандартів.

Автор сформулював актуальні, логічні **завдання**, які відповідають поставленій меті: охарактеризувати право особи на апеляційне оскарження в адміністративному судочинстві України, як об'єкт адміністративно-правових досліджень; визначити методологію дослідження порядку апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві; розглянути процесуальний порядок апеляційного оскарження; розкрити правову природу права особи на судовий захист у площині апеляційного оскарження; визначити поняття, сутність та місце права особи на апеляційне оскарження, в системі прав людини; проаналізувати міжнародні стандарти регламентації права особи на апеляційне оскарження та можливість їх імплементації у національне законодавство; визначити особливості реалізації порядку апеляційного оскарження в судах апеляційної інстанції; виокремити основні чинники модернізації інституту апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві та визначити основні напрямки його трансформації.

Наукова новизна результатів. В результаті обговорення дисертації на семінарі визначені найбільш актуальні результати

дисертаційного дослідження: визначено правову природу права особи на апеляційне оскарження, з огляду на наявність у ньому змістовної складової (закріплення в нормах чинного законодавства) та процесуальної складової (порядок реалізації в судах апеляційної інстанції); сформульовано авторську дефініцію поняття «апеляційне оскарження» та систему його ознак; обґрунтовано авторський підхід щодо особливості кожної стадії апеляційного оскарження в сучасних умовах через призму практики Європейського суду з прав людини та міжнародних стандартів здійснення правосуддя; виокремлено основні чинники, які зумовлюють необхідність трансформації інституту апеляційного оскарження, а також охарактеризовано їх вплив на зазначений інститут в сучасних умовах; визначені основні сучасні вектори трансформації інституту апеляційного оскарження; обґрунтовано, що механізми правового регулювання апеляційного оскарження стрімко докорінно змінюються під впливом певних детермінантів, зокрема: а) цифровізації суспільства, і як наслідок - діджиталізація судового процесу; б) європеїзації національного законодавства; в) уніфікації процесуального законодавства; г) збільшення впливу судової практики на трансформацію механізму апеляційного оскарження, особливо під впливом зразкових справ та практики Європейського суду з прав людини; проаналізовано специфіку прояву порядку апеляційного оскарження в залежності від суду апеляційної інстанції (на прикладі Касаційного адміністративного суду Верховного Суду; Великої Палати Верховного суду) із урахуванням міжнародних стандартів здійснення правосуддя та практики ЄСПЛ; визначено систему міжнародних стандартів здійснення правосуддя, які обумовлюють розгляд апеляційних скарг з урахуванням дотриманням принципу розумності строку; запропонована класифікація варіативності строків розгляду справ в порядку апеляційного оскарження; обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання порядку апеляційного оскарження, за рахунок внесення змін до відповідних норм КАСУ, зокрема: а) приведення у відповідність до принципу розумності строків положень частини 7 статті 287, частини 4 статті 288, частини 17 статті 289 та частини 10 статті 283 КАСУ, якими регулюються розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ шляхом збільшення термінів для апеляційного оскарження таких справ - з 10 днів до 20 днів; б) змінити положення КАС України про колегіальне вирішення питання про відкриття апеляційного провадження та надати таке право судді-доповідачу для одноособового вирішення та інші.

удосконалено: теоретико-правові засади розуміння юридичної своєрідності апеляційного провадження в умовах сьогодення; наукове уявлення про стадії оскарження судових рішень на рівні судів апеляційної інстанції: подання апеляційної скарги; відкриття

апеляційного провадження; підготовка адміністративної справи до апеляційного розгляду; апеляційний розгляд справи та ухвалення судового рішення; науково-практичне уявлення щодо процесуальних особливостей апеляційного оскарження в залежності від суду апеляційної інстанції: апеляційного адміністративного суду в адміністративному окрузі; Касаційного адміністративного суду Верховного Суду; Великої Палати Верховного Суду; напрацьовані теоретико-правовою наукою знання щодо особливостей здійснення процесуальних дій в залежності від стадії апеляційного провадження.

Набули подальшого розвитку: твердження щодо сутності права на судовий захист через призму права на апеляційне оскарження; концептуальні положення щодо стадій апеляційного оскарження; наукове осмислення системи судів апеляційної інстанції і визначення орієнтирів її трансформації; напрацювання теоретико-правовою наукою знань щодо процесуальних фільтрів, які застосовуються під час прийняття апеляційної скарги; твердження щодо сутності діджиталізації та її вплив на порядок апеляційного оскарження; уявлення доктринальних засад щодо використання e-court на рівні адміністративного судочинства; твердження, що право на перегляд справи та оскарження судового рішення реалізується у чітко визначених процесуальних формах, яке забезпечує у сфері правосуддя мінімізацію судових помилок та гарантує реалізації принципу верховенства права прийняття законного і обґрунтованого остаточного рішення по справі; твердження щодо можливостей використання міжнародного досвіду під час удосконалення правового механізму реалізації порядку апеляційного оскарження; уявлення про систему нормативно-правових актів, які визначають процесуальний порядок апеляційного оскарження у площині його діджиталізації.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення. Дисертація містить самостійний науковий аналіз емпіричного та теоретичного матеріалу, автор наводить практичні результати, які мають істотне значення для сучасної юридичної науки.

Одержані результати є достовірними та об'єктивними. Дисертаційне дослідження Кравченка К.В. було перевірено автоматизованим сервісом Unicheck, в результаті чого отримано наступні результати: оригінальність – 86,1%, схожість – 13,9%. Перевірка підтверджує висновок рецензентів щодо самостійності досліджень та висновків здобувача. Всі використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Результати та висновки автора дослідження можливо використати у науково-дослідницькій сфері, оскільки здобутки автора залишають простір для подальшої наукової розробки. Висновки та рекомендації здобувача також можуть бути застосовані в практичній діяльності

П'ятого апеляційного адміністративного суду (Акт впровадження в діяльність П'ятого апеляційного адміністративного суду від 06 липня 2021 року).

Окремі положення дисертаційного дослідження були впроваджені в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова у навчальний процес при викладанні дисциплін «Адміністративне право України» (ч. загальна та ч. особлива для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Право»), «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, «Проблеми адміністративного права» (для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності «Право»), «Адміністративне судочинство» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Право»), «Загальні основи процесуального права» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Право»), при написанні курсових та магістерських робіт, при підготовці методичних рекомендацій з відповідних дисциплін (Акт впровадження в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова від 31.08.2021 р.)

Апробацію наукових результатів було здійснено шляхом участі автора у роботі всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференцій: Міжнародній науково-практичній конференції «Глобальні імперативи розвитку бізнесу та права» (Київ, 15 – 16 листопада 2018 року); European Integration Of Economics, Education And Law «Proceedings of the International Scientific Conference» (Warsaw March 22-23, 2018); VI Всеукраїнській міжвузівській науково-практичній конференції «Проблемні аспекти функціонування фінансової системи України в умовах дестабілізаційних процесів » (Одеса, 14 травня 2019 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку світової науки» (Київ, 29 лютого 2020 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки (випуск 21)» (Тернопіль, 9 квітня 2020 р.); 76-ої звітній конференції студентів, аспірантів та здобувачів ЕПФ ОНУ імені І. І. Мечникова (Одеса, 22-24 квітня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку» (Харків 6–7 березня 2020 р.).

За результатами дисертаційного дослідження К.В. Кравченка опубліковано За результатами досліджень опубліковано 14 наукових праць, у тому числі 4 розміщені у виданнях та збірниках наукових праць, визнаних МОН України фаховими, 3 статті у зарубіжних виданнях.

Матеріали дисертації також представлені в науково-практичних журналах, опублікованих тезах доповідей в збірниках матеріалів конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Кравченко К.В. Актуальні питання адаптації інституту апеляційного провадження в межах адміністративного судового процесу до вимог сьогодення. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2019. Вип.1(34).Т. 24. С.137-145.*

2. Кравченко К.В. До питання діджиталізації інституту апеляційного провадження. *Науково-практичний фаховий збірник наукових праць «Прикарпатський юридичний вісник».* 2019. № 4/2. С.112-115.

3. Кравченко К.В. До питання розмежування деяких понять крізь призму інституту апеляційного провадження. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 2. С.246-249.

4. Кравченко К.В. Сучасний погляд на правову природу апеляційного провадження по адміністративним справам. *Правова держава.* 2020. №37. С.65-70.

Статті, опубліковані у наукових періодичних виданнях інших держав:

5. Kravchenko K. Separate questions of transformation of institute of appeal in administrative rule-making. *Leges si viata.* 2017. №8/2. С.77-88.

6. Kravchenko K. To the question of the legal status of courts of appeal instance in the administrative legal procedure of Ukraine. *European Reforms Bulletin scientific.* 2019. No.2 .17-21.

7. Kravchenko K. Main directions of modernization of the institute of appeal proceedings in administrative proceedings. *Visegrad journal on human rights.* 2020. No1.Vol. 2. P.127-132.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Кравченко К.В. Нотатки щодо принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи в адміністративному судочинстві. *Глобальні імперативи розвитку бізнесу та права : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Київ,15 – 16 листопада 2018 р.).* С.204-206.

9. Kravchenko K. Нотатки щодо видів податкових спорів. Notes on the types of tax disputes. *European Integration Of Economics, Education*

And Law: Proceedings of the International Scientific Conference, March 22-23, 2018. Warsaw: BMT Eridia Sp. z o.o. Wydawnictwo Erida, 2018, 335-339.

10. Кравченко К.В. Меседж щодо новел інституту апеляційного провадження в межах адміністративного судового процесу. *Проблемні аспекти функціонування фінансової системи України в умовах дестабілізаційних процесів* : матеріали VI Всеукраїнської міжвузівської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 травня 2019 р.). ОТЕІ КНТЕУ, 2019. С.148-152.

11. Кравченко К.В. Щодо принципу правової визначеності у площині апеляційного провадження через призму рішень ЄСПЛ. Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції : *Актуальні проблеми розвитку світової науки*, м. Київ: зб. статей (рівень стандарту, академічний рівень). Київ : Центр наукових публікацій, 2020. (Київ, 29 лютого 2020 р). С. 117-123.

12. Кравченко К.В. Окремі проблеми правового регулювання апеляційного провадження у площині адміністративного судочинства. *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку*: матеріали міжнародної наук.- практ. конф. (Харків 6–7 березня 2020 р). Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2020. С.61-63.

13. Кравченко К.В. До питання міжнародного досвіду діджиталізації інституту апеляції. *Актуальні дослідження правової та історичної науки (випуск 21)* : матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. /Збірник тез доповідей: Випуск 21 (Тернопіль, 9 квітня 2020 р.). Тернопіль, 2020. С.18-20.

14. Кравченко К.В. Дайджест окремих проблем апеляційного провадження в адміністративному судочинстві. Збірник тез доповідей студентів, аспірантів та здобувачів – учасників 76-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук (Одеса, 22-24 квітня 2020 р.) / ред.кол.; відп. ред. А. В. Смітюх. Одеса : Фенікс, 2020. С.8-10.

Дисертаційна робота Кравченка Костянтина Володимировича є самостійним та інноваційним дослідженням і за науковим рівнем, актуальністю, теоретичною та практичною цінністю, обсягом та оформленням відповідає усім вимогам спеціальності 081 «Право» та пунктам 9-18 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167.

Зауваження та рекомендації:

1. Автор у дисертаційному дослідженні пропонує здійснити модернізацію процесу апеляційного оскарження за рахунок усунення проблем щодо не виконання деяких положень статей розділу 2 глави

Пропонуємо рекомендувати до захисту дисертаційну роботу «Процесуальний порядок апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві», подану Кравченком Костянтином Володимировичем на здобуття ступеня доктора філософії.

1. Рекомендувати до захисту дисертаційну роботу Кравченка Костянтина Володимировича «Процесуальний порядок апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Пропонувати Вченій Раді ОНУ імені І.І.Мечникова:

Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри адміністративного та господарського права Миколенка Олександра Івановича;

Опонентами призначити:

доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Київського національного торговельно-економічного університету Гуржія Тараса Олександровича;

кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри державно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ МВС України Зайця Олександра Михайловича

Головуючий на засіданні,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного
та господарського права

Миколенко О.І.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І.І. Мечникова

Рецензент:
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного права
та правосуддя

С. В. Курандо
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І.І. Мечникова

Рецензент:
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права
та правосуддя

Степанова Т.В.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І.І. Мечникова

Секретар
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного та
господарського права

Кармазіна К.Ю.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І.І. Мечникова

«21» вересня 2021 р.

Вілик П.П.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І.І. Мечникова